

խակական պարզ քանդակագործութիւն մը մասնաւոր գաղափարի մը բացատրութիւնը չի՞ կրնար ըլլալ:

Նոյն եկեղեցիին մէջ կայ նաեւ ուրիշ խորհրդապատկեր մը գագաթին վրայ այն մոյթերուն որոնք կը շրջանակեն գմբէթը բռնող կողակը: Հոն որոշ կ'երեւի մարդու մը և եղան մը քանդակը, անվարժ ձեռքի մը քանդակներ են ասոնք, բայց Ս. Գըրոց մեկնութեան համար հրաշակերտ մը են: Արդէն ծանօթ են խորհրդապատկերները Ս. Մատթէոսի և Ս. Ղուկասի որ մեզ թողած են Փրկչին կրկնակ ազգաբանութիւնը: Այս խորհրդապատկերին պերճախօս և խորհրդաւոր վկայութիւնը ցոյց կուտայ այն տեղը ուր ծնաւ Ս. Կոյսը, յայտարարելով իր հօր և նախնեաց անունները, «Որ Հեղեայն . . . որ Ադամայն»:

Վերջին աստիճան հետաքրքրական ուրիշ նուիրագիր-խորհրդապատկեր մը գտնուած է հոն վերջին ժամանակներս, անոր բացատրութիւնը կարելի է գտնել Martignyի «Dictionnaire des Antiquités Chretiennes» գիրքին մէջ. և պիտի տեսնուի որ քարը անգամ մ'ալ լեզու կ'ենէ յայտարարելու Ս. Յովակիմ-Աննայի եկեղեցւոյն հնութիւնը և գոյութիւնը անոր մէջ կրկնակ գերեզմանի մը: Ս. Յովակիմայ և Աննայի եկեղեցւոյն դրան ալ կողմը կը հանգիպինք շքակահի մը, որուն վրայ կը գտնուի քրիստոնէական առաջին դարերու պարզ բայց զարմանալի մէկ խորհրդանշանը: Ծքակահը կը ներկայացնէ տարածութեամբ և ձեւով անհաւասար երկու սանտալներու լայնքին վրայ գրուած թղթաւստ մը (volumen):

Սանտալները նմանութիւն մը են այն ոսկրուն՝ զոր քրիստոնեայք կը քանդակէին գերեզմաններուն վրայ: Արդ, ըստ Martignyի, այս հազուադիւտ և հետաքրքրական խորհրդանշանը ցոյց կուտայ գերեզման մը: Արդարև ի՞նչ կը նշանակէ այս խորհրդանշանը: Հնախօսները զանազան կերպով կը պատասխանեն. օրինակի համար այսինչը չուած է իր վերջին բնակարանը, կամ աւելի ևս, սովորական լեզուի մէջ գործածուած մեղմաբանութեան մը համաձայն, «մեռած է»:

Սանտալներու զանազանութիւնը ցոյց կուտայ երկու տարբեր անձեր: Գայով թղթապատատին՝ երբեմն շատ սովորական էր ամուսնութեան վերաբերեալ յիշատակարաններու մէջ, և զամբաններու բազմաթիւ քանդակներու մէջ ևս ամուսնոյն ձեռ-